

Interreg

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Slovensko – Česko

FOND MALÝCH
PROJEKTOV

ER BBK
EUROREGIÓN BÍLÉ - BIELE KARPATY

Po stopách spoločnej histórie 20. storočia - Funkcionalizmus

Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesú jej autori a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie

FUNKCIONALIZMUS

PARTIZÁNSKE

TOMÁŠ A JÁN BAŤA časť 1

DOC. ING. ARCH. JANKA BETÁKOVÁ, PHD

2025

TOMÁŠ BAŤA

3.4. 1876, Zlín - 12.7. 1932 Otrokovice (56 r.)

1994 s bratom Antonínom ml. a sestrou Annou v Zlíne zakladá obuvnícku firmu Baťa

Postupne - Rozsah - 35 odborov výroby, obchodu, dopravy, služieb a financií, originálne metódy riadenia výroby a obchodu a taktiež systém motivácie pracovníkov, Baťova sústava riadenia)

1894 súrodencov Tomáša, Antonína a Annu otec vyplatil z rodinného podniku

1895 leto - všetok ich majetok založený v prospech splátok a zmeniek, ktoré už nebolo možné platiť. Začali im hroziť žaloby zo strany veriteľov a kríza priviedla Baťovcov do krachu.

1896 Dlhov sa zbavil

1904 Polročný pobyt v Amerike - nové skúsenosti so spôsobmi organizácie práce, výplaty zamestnancov a uskladnenia polotovarov

1905 návrat do Zlína - plány výstavby továrenských budov aj nadšenie pre americký smer manažmentu

1908 zomiera Antonín Baťa, Tomaš ostáva jediný vlastník firmy

1910 v podniku zamestnaných asi 350 robotníkov, denne sa vyrobilo viac ako 3000 párov topánok.

1914 vojenská zákazka na výrobu 50 000 párov vojenských topánok,

Bezprostredne po skončení vojny bola firma postihnutá odbytovou, výrobnou a finančnou krízou, spôsobenou stratou vojnových dodávok, stagnujúcim zahraničným obchodom a zníženou kúpyschopnosťou obyvateľstva.

1919 začali v Baťových závodoch štrajky

Továrenské sklady boli zaplnené tovarom, v ňom uložený kapitál sa nehýbal a chýbal. Tomáš Baťa znížil ceny o 50% a mzdy o 40%. Pracovníkom to vykompenzoval tým, že im poskytol určité zľavy (napr. 50% zlacnenie tovaru vo firemnom obchode potravín). Polovičné ceny pôsobili ako magnet na zákazníkov, zásoby sa výborne predávali a Baťa inkasoval defláciou zhodnotený peniaze. Nízke náklady - nízke ceny

1919 orientácia na zahraničný obchod, v zahraničí budoval obchodnú sieť predajní
predával za ceny pod cenovou úrovňou konkurencie, čím ju dokázal likvidovať. lacné výrobky otvárali trh.
Sieť predajní firmy Baťa - 112 pobočiek.

1923 Baťa starosta Zlína. Voľby vyhral. 17/ 30 mandátov

- zavedenie experimentálnych foriem verejného školstva, výstavby, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti
- presadzovanie projektov diaľkovej železničnej, leteckej, riečnej a cestnej dopravy mieril k zlepšeniu sústavy komunikácií v rámci zlínskeho regiónu i celého Československa.

1925 v Baťovom koncerne 5 200 zamestnancov

- plánovanie.
- vytvorenie hospodárskych jednotiek - vlastný účet ziskov a strát. samosprávne dielne - základná bunka celého podniku,
- Majster - zodpovednosť. Každé oddelenie (dielňa) vo výrobnom procese kupovalo od predchádzajúceho oddelenia tovar, ktorý po spracovaní zase predávalo nasledujúcemu oddeleniu. Pritom si muselo starostlivo polotovary prekontrolovať a prevziať, pretože zodpovedalo za kvalitu. Tým Baťa ušetril na kontrolóroch, a pritom vyrábal v špičkovej kvalite.

vzrástol export obuvi a firma ovládala viac ako polovicu československého vývozu.

- došlo k zavedeniu pásovej výroby Produktivita práce vzrástla o 75% a počet zamestnancov o 35%, čistý obrát firmy predstavoval 1,9 miliardy predvojnových korún.

1928 továreň tvoril komplex 30 budov, koncern sa ďalej rozrastal a Baťa podnikal v ďalších sférach hospodárstva (gumárenský, chemický, textilný, drevársky priemysel a mnohé ďalšie).

1931 Baťa výroba v Zlíne, Otrokoviciach, Třebíči, Bošanoch a Nových Zámkoch
rodinný podnik sa zmenil na akciovú spoločnosť,

Dlho predtým vznikali dcérske spoločnosti po celom svete, k tomu pribúdali továrne v a mnohých ďalších krajinách.

12. 7. 1923 Tomáš Baťa zahynul

spolu so svojím pilotom Jindřichom Broučkom pri leteckej nehode

Do vedenia firmy sa dostal Jan Antonín Baťa spolu s Dominikom Čiperom a Hugom Vavrečkom (akcie firmy boli prevedené na Jána A. Baťu a Máriu Baťovú, vdovu po Tomášovi).

Rozvoj podnikania pokračoval, vyrásto Dom umenia, Baťov kanál a Baťov mrakodral (1938) ktorý niesol prívlastok „najvyššej betónovej stavby Európy“.

TOMAS BATA
* 3. 4. 1876 - 12. 7. 1939
MARIE BATOVALA
* 20. 7. 1895 - 20. 1. 1969

TOMAS J BATA

* 17. 9. 1914 - 15. 2008

POCHOVAN V TORONTU

JÁN ANTONÍN BAŤA

11. 3. 1898 - 23. 8. 1965 (67 r.)

Narodil sa 11.3. 1898 v Uherskom Hradišti, v druhom manželstve obuvníka Antonína Baťu. Mal štyroch vlastných súrodencov a troch nevlastných.

Študoval na meštianskej škole v Zlíne a po ukončení štúdiu pracoval ako obuvnícky učeň v Baťových závodoch. Ako vyučený obuvnícky tovariš sprevádzal Tomáša na zahraničných cestách. V r. 1919 navštívili spolu USA, kde plánovali začať v meste Lynn s podpornou výrobou pre Zlín. Jan Antonín bol poverený vedením filiálky, no už v septembri 1920 po sporoch s bratom firmu opustil. Zamestnal sa ako robotník v amerických obuvníckych závodoch. Do Baťových závodov sa vrátil, ale v roku 1927 však firmu znovu opustil

Roku 1931 prišlo k zmene právnej subjektivity Baťových závodov a vznikla spoločnosť Baťa a.s., v ktorej pôsobil ako člen správnej rady J. A. Baťa spolu s Dominikom Čiperom, Rudolfom Gerbecom a predsedom Tomášom Baťom.

Po následnej tragickej smrti Tomáša Baťu v roku 1932 sa Jan Antonín Baťa v júli 1962 stal predsedom správnej rady Baťa a.s. Nasledujúce roky strávil na zahraničných cestách expandovaním a propagáciou značky Baťa.

2. Mája 1945 bol Zlín oslobodený od nacistickej okupácie Červenou armádou. Už 7. mája 1945 boli prepustení dovtedajší riaditelia Baťovho podniku a bolo dosadené nové revolučné vedenie podniku.

Riaditelia Dominik Čipera a Hugo Vavrečka boli za svoju účasť v protektorátnych vláдах zatknutí a postavení pred Národný súd. Na podnik Baťa a. s. v Zlíne bola uvalená národná správa podľa dekrétov prezidenta republiky. Jana Antonína Baťu označili za kolaboranta. V roku 1947 ho v neprítomnosti odsúdili na 15 rokov väzenia a stratu všetkého majetku. Ján A. Baťa žil počas vojny v Brazílii. Napriek tomu ho čakali ho súdy so synom jeho nevlastného brata Tomášom Baťom juniorom o vlastníctvo tovární rozmiestnených po celom svete. Spor trval 15 rokov. Vyčerpaný Jan A. napokon boj vzdal. Tomáš Baťa jr. sa tak stal majiteľom celého obuvníckeho impéria.